

رئیس - مخبر کمیسیون این پیشنهاد را قبول ندارد ولی در صورت باید در قابل توجه بودن این رأی بگیریم و اگر قابل توجه شد بکمیسیون رجوع میشود بگرمه دیگر هم میخوانند بعد رأی میگیریم (مجدداً خوانده شد)

رئیس - آقایانی که این پیشنهاد را قابل توجه میدانند قیام نمایند (رد شد)

لواءالدوله - در پیشنهاد بنده رأی گرفته نشد
رئیس - این پیشنهاد بکفوری مفصل است خوبست در موقعی که این مسئله در کمیسیون مطرح میشود در آنجا این پیشنهاد را بکنید که در آن ملاحظه شده به مجلس بیاید

سایمان میرزا - چند روز قبل بنده از طرف شفه پارلمانی حزب دموکرات پیشنهاد کرده و شرحی هم عرض کردم راجع بحذف مالیات نمک و جزء دستور گذاشتن مالیات مستغلات و در آنوقت بعضی اشکالات شد که بنظر میآید که فرقه دموکرات عموماً بر ضد کلیه مالیاتهای غیر مستقیم هستند در صورتیکه اینطور نیست و امروز چنانچه ملاحظه میفرمائید در مالیات تریاک حزب دموکرات هم رأی داده اند و لازم است بنده توضیحاً عرض کنم که فرقه دموکرات عموماً بر ضد مالیاتهای مستقیم نیستند برای این که مطابق ماده اول از جزع هفتم مرامنامه فرقه دموکرات مالیات مستقیم حتی الامکان بر مالیات غیر مستقیم مرجح و مقدم است ولی مع هذا آن مالیاتهای غیر مستقیم که از برای ترقی و توسعه و ترقی و ترویج صنایع داخله ضروری است آنها بر قرار و باقی خواهد بود و محققاً اشخاصی که مالیات غیر مستقیم را برای ترویج صنایع داخلی بر قرار می دارند بدیهی است که مالیاتی را که برای حفظ نوع بشر است بهتر مقدم می دارند و چنانکه امروز هم رأی دادیم و خودمان راهم مسئول این رأی میدانیم بعد از این هم هر چه مالیات غیر مستقیم که این طور نظر صحیح و منافع دیگری از منافع نوعیه یا نظریات ترقی و توسعه تجارت در آن باشد رأی خواهیم داد و این هم ابداً مخالف مسلک و پروگرام فرقه دموکرات نیست و همیشه این ملاحظات را خواهند داشت و ملتفت هم هستند

رئیس - دو فقره راپورت هست خوانده می شود و بعد از آن دستور گفته می شود و بعد از آن هم بنده يك جزئی عرض دارم که اظهار خواهم کرد

دو فقره راپورت مزبوره به ترتیب ذیل قرائت شد

(۱) راپورت کمیسیون عدلیه
کمیسیون عدلیه از تاریخ ۱۲ شهر شوال ۱۳۲۸ الی دوم شهر ربیع الاول ۱۳۲۹ بیست و چهار جلسه منعقد گشته و لوایح ذیل را دلیل از مذاکرات با اکثریت تصویب نموده و راپورت آنرا تقدیم مجلس کرده است

لایحه اصلاحیه قبول و نکول بروات تجارتی لایحه ثبت اسناد که پس از شور اول ارجاع بکمیسیون شده بود و از غره محرم تاکنون در هر هفته سه جلسه مستمر با حضور بعضی از آقایان فقهاء مجلس و آقا میرزا سید حسن مدرس که فوق العاده دعوت شده اند

مشغول مذاکرات و اصلاح قانون تشکیلات عدلیه و تعیین مناسبات بین محاضر شرع و عرف می باشد

(۲) راپورت کمیسیون نظام
راپورت کمیسیون نظام از تاریخ دوم شهر ذی قعدة الحرام ۱۳۲۸ الی سه شنبه ۵ شهر ربیع الاول سنه ۱۳۲۹ از تاریخ مزبور الی حال آنچه در کمیسیون نظام مطرح مذاکره شده و با اکثریت رأی داده از قرار تفصیل ذیل است

(۱) در خصوص دو بیست و پنج نفر قزاق راپورت داده شده است

(۲) در خصوص تجدید کنترات استخدام مسیو هاز راپورت داده شده است

(۳) در خصوص لایحه وزارت جنگ برای تأسیس یک باب مدرسه نظامی در پایتخت راپورت داده شده است

(۴) در خصوص لایحه وزارت جنگ برای گرفتن سوار از ایلات راپورت داده شده است

(۵) در خصوص لایحه وزیر جنگ برای خرید اسلحه راپورت تقدیم داشت

(۶) در خصوص لایحه وزیر جنگ برای استخدام مسیو فیودر آلمانی راپورت داده شده است

(۷) در خصوص لایحه وزارت امور خارجه برای استخدام معلمین سوئسی راپورت داده شده است

(۸) در خصوص طرح قانونی که آقای میرزا الملک در ترفیع رتبه نظامی ترجمه کرده اند تقدیم می دارد دیگر در کمیسیون نظامی کاری نیست که راپورت داده نشده باشد و یا کاری که مطرح مذاکره گردد مگر بعد ها از هیئت محترم رئیسه رجوع شود

رئیس - جلسه آتی روز سه شنبه سه ساعت ونیم بفرود مانده دستور آرزو این است که عرض می کنم مذاکره در پروگرام هیئت وزراء راپورت کمیسیون بودجه راجع بتقاضای وزارت معارف اعتباری برای مدرسه نقاشی شور در بقیه لایحه قانونی اعزام شاگردان بخارجه شور در بقیه قانون ثبت اسناد - آقای ادیب التجار تقاضا کرده بودند که مواد راجعه بمنع احتکار جزء دستور گذارده شود ولی چون این مطالبی را که امروز جزء دستور گذاشته ایم زیاد است عجلتاً این را برای جلسه آتی می گذاریم و روز سه شنبه آنرا در جزء دستور می گذاریم اما عرضی که خود بنده داشتم یکی راجع با اجازه نطق است و یکی هم راجع با اصلاحاتی که پیشنهاد می شود البته در نظام نامه داخلی ملاحظه فرموده اید که نوشته شده است ناطقین چه در خارج مجلس و چه در مجلس اجازه نطق کمی گیرند به ترتیب مخالف و موافق می گیرند و در همه جا رسم است که اجازه نطق را در خارج از مجلس می گیرند برای اینکه برای هیئت رئیسه خیلی مشکل است وقتی که يك مطلبی در مجلس پیش می آید و ده ناسدست بالا می رود اسامی آنها را بنویسد خصوصاً برای شخصی بنده خیلی مشکل است که به ترتیب موافق آنها

را مرتب بکنم و اجازه بدهم و در هیئت رئیسه برای این مطلب مذاکره کرده ایم و برای هر کدام از این مطالبی که برای جلسه آتی معین شده است يك ورقه معین شده است و گذاشته می شود در اطاق تنفس که برای نمایندگان معین شده است در آن مثلا نوشته خواهد شد شور در بقیه لایحه قانونی ثبت اسناد آنها که موافق هستند میروند در آن ورقه مینویسند که من بترتیب موافق در فلان ماده و فلان ماده نطق خواهم کرد و اشخاصی که مخالف هستند می نویسند که من مثلا ماده (۵۱) و (۲۱) مخالف هستم و بترتیب مخالف اظهارات خواهم کرد والا اگر بغیر از این ترتیبی که عرض شد عمل بشود اگر بتوانم به ترتیب صحیحی اجازه بدهم آن راجع بنده نخواهد بود و حتی المقدور رسمی خواهم کرد که هر کس بنوبت خودش اجازه نطق بگیرد ولی باین ترتیب خیلی اسباب اشکال خواهد شد یکی هم در مسئله پیشنهاد ها است که مطالبی که پیشنهاد می شود حتی المقدور بایستی بوقت پیشنهاد شود بجهت اینکه بعضی از مطالبی که بایستی در شور اول پیشنهاد شود بنده می بینم که در شور ثانی پیشنهاد میشود و وقتی هم که اینجام مطرح می شود چون اذهان آقایان غالباً توجه نیست و در موقع قابل توجه شدن دور نیست که آن مطلب وارد بکنند پس بهتر این است که قوانینی را که چند روز قبل از شور طبع و توزیع میشود بین آقایان مطالعه فرمایند و هر مطلبی را که در نظر دارند قبل از شور دوم یا در شور اول بنویسند بفرستند به هیئت رئیسه هیئت رئیسه هم آنرا می فرستد بکمیسیون راجع بآن و اسباب اتلاف وقت مجلس نمی شود و الا حالا مثلا در شور دوم می آئیم اینجا يك قانونی را مطرح مذاکره می کنیم آنوقت يك ماده الحاقیه بایک جمله اصلاحیه پیشنهاد می شود بنده مجبورم که رأی بگیرم در اینکه قابل توجه است یا اینکه قابل توجه نیست و بعد از اینکه قابل توجه باشد بفرستم آنرا بکمیسیون و این کار اسباب این می شود که روز یا يك هفته آن قانون به تویق می افتد پس بهتر این است که این پیشنهادها را که می کنند قبل از شور ثانوی آن ملاحظات را کرد پیشنهادی را که می خواهند بنمایند که يك دفعه قابل توجه شده بکمیسیون می رود تا اینکه در مورد شور ثانوی اسباب تاخیر کار نشود این استدعائی است که بنده از آقایان دارم و خواهش می کنم که قدری توجه فرمایند تا این که کارها مرتب شود مجلس یکساعت از شب گذشته ختم شده

جلسه ۲۲۴

صورت مشروح روز سه شنبه ۱۲ شهر ربیع الاولی ۱۳۲۹

مجلس سه ساعت قبل از غروب آفتاب بریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل شد
صورت مجلس روز شنبه را آقای معاضد الملک قرائت نمود

غائبین روز شنبه حسنعلیخان بدون اجازه ضابط حاج وکیل الرعایا - آقا سید حسین اردبیلی - حاج آقا - ضیاء الممالک - سردار اسعد بوقوع مقرر حاضر نشده - آقای آقا سید محمد باقر ادیب مریش بودند

رئیس - آقای ارباب در صورت مجلس
 ایرادی دارید ؟
ارباب کیخسرو - در اینجا که معرفی میبندد وزراء را نوشته اند راجع بآن عرض داشتم و همانوقت که معرفی شدند اجازه خواستم و حالا چون در صورت مجلس قید شده است لازم دانستم عرض کنم که آنروز در ضمن استعفائی که آقای ممتازالدوله از ریاست داده بودند که استدلالی و کالت خود را محفوظ میدارم و حالا میخواستم سؤال کنم که این چند نفر بیکه از کلازیر شدند استعفاشان بهیئت رئیس رسیده است یا خیر.
رئیس - نرسیده است ولی همبیتدر که شغل وزارت را قبول کردند بالطبع از کالت منصرف میشوند.
حاج امام جمعه - روز سه شنبه در باب ماده (۲) اظهار کرده بودم که چون در کمیسیون اطلاع نداشتند بودند بنده در موقع گذشتن آن از کمیسیون حاضر نبودم اینستکه اینماده بنظر بنده درست صاف نیاید از اینجا اظهاری در آن نکردم.
لواءالدوله - بنده هم یک پیشنهادی کرده بودم هیچرای در آن گرفته نشده در صورت مجلس هم قیدی نشده.

حاج شیخعلی - البته خاطر آقایان مسبق است که در سه اول شش ماهی مالیات بر هر یک مثقالی تعدیل می شود و بعد از سه سال باید بهر مثقالی سه شاهی دیگر اضافه شود و همین طور در سالهای بعد هم اضافه خواهد شد تا برسد بآن اندازه که معین شده است و این مطلب در یک محظوری واقع خواهد شد که در اینجا بهیچوجه کمیسیون و مجلس متعرض آن نشده اند و آن اینست که در اول آن سه که می خواهند سه شاهی بر هر یک مثقالی اضافه بکنند لابد یکمقداری تریاک موجود خواهد بود که آنها در سال قبل ۶ شاهی مالیات داده اند و باندول هم شده است آنوقت آیا تعدیل خواهند کرد و آن سه شاهی اضافه را خواهند گرفت یا اینکه آن نفع تجارتنی برای تجار خواهد بود و مالیاتی که در سه بعد وضع میشود بتریاکی های قدیمی که مالیات آنها را در سال قبل داده اند تعلق نمی گیرد اگر این طور است خوبست یکماده وضع و باین قانون اضافه بشود که هر تریاک کی که مالیات خود را داده است در سال بعد که مالیات افزوده می شود در ثانی از آن مالیات گرفته نخواهد شد و اگر مجلس رأی دارد باینکه در سال بعد هم از این قسم تریاک مثقالی سه شاهی را که اضافه میشود بکیرند پس در اینخصوص یک ماده وضع بکنند که هر مقدار تریاک کی که در رأس سال موجود است مجدداً سه شاهی بعد از آن بدهند و تا یک ماه یا دو ماه یا سه ماه مهلت آن اشخاصی باشد که تریاک خودشان را بیآورند و باندولش را تعدیل بکنند در صورت اینرا باید توضیح کرد که در موقع عمل دچار اشکالات خواهیم شد و اسباب زحمت برای تجار فراهم می آید.

فهم الملك - نظر آقای حاج شیخ علی اصلاً صحیح است ولیکن ربطی باز بقانون ندارد اینرا باید در نظامنامه که در این قانون شده است که وزارت مالیه و وزارت داخله مرتب می نمایند ترتیب را معین کرد زیرا که تریاک یک چیزی نیست که در تمام سال حاصل بشود بلکه در یک موقع معین بدست می آید و آنرا لوله و باندول میکنند و هر تریاک کی را که یک مرتبه مالیات داد مسلم است که در ثانی از او مالیات گرفته نمی شود برای اینکه مالیات خودش را در آن موقع داده است و ثانیاً نباید تعدیلی بر آن بشود بلکه تریاک جدیدی که اینقانون معمول بوده است مدلول ماده دوم از تاریخ وضع اینقانون به موقع اجرا گذاشته میشود و در نقاطی که هنوز جاری نشده است سه ماه بعد از تاریخ وضع اینقانون مجری خواهد شد.

رئیس - در این باب مخالفی هست [اظهاری نشد] - رأی میگیریم آقایانی که با این ماده الحاقیه بترتیبی که خوانده شد موافق هستند قیام نمایند [اغلب قیام کردند]

رئیس - با اکثریت ۶۰ رأی تصویب شد . شش ماده لایحه تعدیل تریاک بترتیبی که خوانده شد و آقایان در هر یک آن رأی دادند تمام شده است و حالا باید یک رأی همگی در تمام آن گرفته شود آقایانی که بطور کلی در اینقانون اظهاراتی دارند ممکن است بفرمایند .

حاج امام جمعه - توضیحی داشتم میخواستم عرض کنم .
رئیس - نسبتی بسرکار داده شده است که می خواهید توضیح بدهید .
حاج امام جمعه - حالا با مخالفان موافق بنده مقصودم اینستکه این قانون صحیحست ولی شرط دارد اگر اجازه بفرمایید که دیگر مثل آقای مدرس نشود که عرض کنم .

رئیس - بعد از یک مخالف بفرمایید .
حاج شیخ اسدالله - در جلسه قبل در ضمن یکماده اینقانون یک عرضی کردم که حالا نسبت به تمام اینمواد است در سه بر می خورد و حالا اول همان اظهارات خودم و جوانی را که آقای مخبر دادند عرض میکنم و بعد هم مقصود خودم را عرض میکنم و آن اینست که بنده عرض کردم که عرض از موضع این قانون جلو گیری از استعمال این سم مهلت است که متدرجاً ترک شود و آنروز عرض کردم باین ترتیبی که اینجا نوشته شده است که مثقالی سیصد دینار اضافه شود تا هفت سال بعد از آن بجای ترک سود که تریاک بکسی بدهند این سه بعد از هفت سال بدمرتبه جلو گیری بکنند هیچ فرمی بالای آن نخواهد داشت بلکه طریق ترک این سم مهلت باینطوری باید بشود که در ظرف شش سال یا هفت سال یا هشت سال باید سال باید صورت اسمی اشخاصی را که سوحه تریاک می کشند بر دارند و در سه باشنده و معاری را هم که آنها استعمال میکنند باید بدانند آنوقت در هر سال نسبت بآن اشخاص و ارباب یا من یا عشر کم بکنند و باینها بفرزند تا اینکه در سال هفتم بالطبع ترک بشود و های بجز در جواب بنده فرمودند که باین طور ممکن نیست و همین در ادای مالیات خودش اسباب این می شود که مردم کمتر استعمال کنند مثل اینکه در همین چند وقت صدی هشتاد ازشیره نشا کم شده است بنده عرض می کنم که در فراموشی منظور است ولی در اشخاصی که دارا هستند ممکن نیست برای اینکه نسبه مبتلای باین مرض شد مگر این سه بمرید والا هر چه دارم بفرودش و پول می کند و میدهد اینرا می گیرد و میکشد و برای این آدم هیچ علاجی نیست مگر اینکه از آن مقدار سال بسال کم بکنند والا فرضاً در مدت این هفت سال فقرا مجبور بشوند که رفته رفته کم بکنند و مجبورند که بهر قیمتی هست بخرند و استعمال بکنند و بهمان کیفیت مبتلا هستند و در سال هفتم که در همین قانون می نویسد بکمرتبه باید ترک بشود در مورد این اشخاص همین محظورات امروزه را خواهیم داشت و باز هم چندین هزار نفس تلف می شود پس باید بقسمی که عرض کردم یک فراری داد که رفع این اشکال بشود والا بگرانی قیمت امکان ندارد که آن قسم اشخاص که عرض کردم شیره کشی را ترک بکنند هر چه دارم بدهم شیره می گیرد و می کشد مگر اینکه همانطور که عرض کردم هر سال یک مقدار از آنرا کم بکنند تا اینکه متدرجاً ترک بکنند والا مقصودم بر آن است اینقانون در این ممکن نیست حاصل بشود.

حاج امام جمعه - خاطر محترم آقایان مسبق است که روز اولیکه وزیر مالیه این لایحه

مالیات تعدیل تریاک را آورد اینجا اینرا در مقابل بعضی مالیاتهای خلاف قانون که گرفته میشد قرار داد که این مالیات را مجلس رأی بدهد و معمول بشود و آن مالیاتهای خلاف قانون بر داشته شود و حالا همبیتدر عرض می کنم که مجلس این را که رأی داد باید هبشتوز را از آن مالیاتها بیکه معلوم است و می خواهم عرض کنم جلو گیری بکنند و آقایان و کلامم صد جلو گیری آن بر آید .
حاج آقا - همانطوریکه گفته شد بنده تصور می کنم . . . .

رئیس - مخالف هستی یا موافق ؟
حاج آقا - اگر بآن ترتیبیکه مخبر کمیسیون فرمودند مجلس هم تصویب میکند بنده مخالفم .
رئیس - حالا در کلیه اینقانون که شش ماده است باید رأی بگیریم چون مختصر است مجدداً یک مرتبه خوانده می شود و بعد از آن رأی می گیریم [بیمارت ذیل قرائت شد] .
 ماده (۱) از تاریخ وضع اینقانون از هر مثقالی تریاک مالیه سیصد دینار دریافته میشود .
 ماده (۲) معض جلو گیری از مضار استعمال شیره سوخته تریاک اولاً در تمام نقاط مملکت کلیه سوخته تریاک بامورین وزارت مالیه تسلیم میشود که ضبط نمایند و فقط بتوان حق الزحمه برای متقال سه شاهی بکس نیکه سوخته را بامورین مزبور تسلیم می نمایند داده می شود و هر گاه کسی از تسلیم سوخته امتناع نماید و یا مخفی بدارد سوخته او ضبط و با حضور همان شخص تلف می شود تا باین امورین مزبور در هر نقطه عده اسمی اشخاصی را که شیره استعمال می کنند با مقدار شیره که در هر محل مصرف میشود معین نموده و از سوخته ضبط شده بقدر ضرورت نقاط مزبور شیره تهیه کرده بآن اشخاص می دهند و در عوض هر مثقال سه عباسی حق الزحمه دریافت میدارند و در آخر سال آنچه باقی می ماند با اطلاع وزارت مالیه تلف خواهند نمود .

ماده ۳ - در نقاطیکه ترتیب ضبط سوخته تریاک قبل از وضع این قانون معمول بوده است مدلول ماده ۲ از تاریخ وضع این قانون به موقع اجرا گذاشته می شود و در نقاطی که هنوز جاری نشده است ۳ ماه بعد از تاریخ وضع این قانون مجری خواهد شد .
 ماده ۴ - از اول سال سیم تا آخر سال هفتم بعد از وضع این قانون هر سال بهر مثقال تریاک مالیه یکصد و پنجاه دینار بر مالیات سال قبل و بهر مثقال شیره سوخته یکصد و پنجاه دینار بر مبلغ سال قبل افزوده میشود و از اول سال هشتم استعمال شیره کلیتاً و استعمال تریاک غیر از آنچه برای دوا لازم است ممنوع خواهد بود .

ماده ۵ - تریاکیکه بتوان تجارت از مملکت خارج میشود از ادای این مالیات معاف خواهد بود .
 ماده ۶ - ترتیب اجرای این قانون و جلو گیری از قاچاق و تنفیذ ترتیبات اداری آن موافق نظام نامه ایست که بانفاق وزارت مالیه و داخله مدون میشود .
رئیس - رأی میگیریم در کلیه این ۶ ماده بترتیبیکه خوانده شد آقایانیکه موافقت و رفته سفید خواهند انداخت و آقایانی که مخالفند ورقه آبی (ادراق رأی اخذ و آقای حاج میرزا رضا شان از قرار ذیل استخراج نمود) .

ورقه سفید [۵۲] ورقه آبی [۲] .
رئیس - با اکثریت ۵۲ رأی تصویب شد کسانیکه تصویب کرده اند صلحان میرزا . آدینه محمد خان دکترا سمعیل خان . شیانی . ذکاء الملک حاج سید نصرالله . حاج مصدق الممالک . انتظام . الحکماء . معاضد السلطنه . وحید الملک . دکترا حیدر میرزا . دکترا حاج رضا خان . متین السلطنه آقا محمد بروجردی . دکترا علیخان . دکترا میر خان . آقا سید محمد رضا . علیزاده . آقا میرزا داود خان . آقا سید جلیل . حاج محمد کریمخان آقا میرزا احمد . افتخار الواعظین . آقا سید حسین اردبیلی . حاج معین الرعایا . آقا شیخ ابراهیم . لسان الحکماء . مشیر حضور . مناصر السلطان . مرتضی قلیخان . ارباب کیخسرو . ابوالقاسم میرزا آقا میرزا اسدالله خان . حاج میرزا رضا خان . آقا میرزا ابراهیم قمی . آقا شیخ قلامحسین . آقا عبدالعسین . ضیاء الممالک . نیر السلطان . تربیت آقا سید حسین کزازی . معاضد الملک . فهم الملك . معز الملک . حاج سید ابراهیم . حاج عز الممالک . معتمدالتجار . ادیبالتجار . دهخدا . آقا شیخ رضا . محمد هاشم میرزا . آقا میرزا ابراهیم خان کسانیکه رد کرده اند : کاشف . آقا شیخعلی

رئیس - راپورت کمیسیون بودجه است در باب اعتبار دادن مبلغ دو هزار سیصد تومان بوزارت معارف برای تکمیل بنائی و قسمت اثاثیه مدرسه نقاشی خوانده میشود .
 (راپورت مزبور بهبیمارت ذیل قرائت شد) .
 کمیسیون بودجه دوصاهت بظهر مانده به ریاست آقای آقا میرزا مرتضی قلیخان تشکیل ولایحه وزارت معارف راجع بتقاضای دو هزار سیصد تومان برای تکمیل مدرسه نقاشی و قیمت اثاثیه آن قرائت شد نظر با اهمیت مدرسه نقاشی و لزوم تکمیل آن و اینکه وجود کمال الملك در این موقع برای پیشرفت صنعت نقاشی کمال اهمیت را دارد کمیسیون بودجه پس از مذاکرات لازمه با اکثریت مبلغ دوهزار و سیصد تومان برای تکمیل بنائی مدرسه و تهیه اثاثیه آن اعتبار بوزارت معارف را تصویب می نماید بشرط این که تکمیل مدرسه باین مبلغ شده و اثاثیه آن تهیه شده و دیگر اعتباری خواسته نشود .
ارباب کیخسرو - بنده مخالف دو فقره این راپورت هستم یکی این که اسم کمال الملك را اینجا آورده اند و اینجا خودش یک شرطی شده است که اینست که اگر خدای نخواسته فردا کمال الملك فوت بشود این کار نخواهد شد و یکی دیگر این که این شرطی است که اینجا کرده اند که بشرط اینکه باین مبلغ تکمیل بشود و دیگر اعتباری را نخواهد نمیدانم چطور میشود یکمچو شرطی را کرد .
رئیس - سرکار عالی باصن مطلب مخالف نبودید بلکه راجع بهبیمارت راپورت فرمایش کردید که بطور صحیح نوشته نشده است .
متین السلطنه - آندفنه اولی که این لایحه به مجلس آمد اگر نظر نمایندگان باشد تقاضای یک وجهی کرده بودند که دوهزار تومان بایشتر بود درست در نظر نیست و در آن موقع بنده عرض

کردم که اینکار باید بر آورد شود از برای اینکه ببینم که خرج صحیح این مدرسه از حیث اثاثیه و بنیان چقدر است اگر دوهزار تومان است داده شود اگر زیادتر است زیادتر و اگر کمتر است کمتر و مخصوصاً اشاره کردم که در تأسیسات جدید رسم نیست که یک بر آورد تخمینی از کار نمایند بهتر اینستکه مخارج اینکار را صحیحاً معین بکنند تا اینکه مجلس یک مرتبه تصویب بکند اغلب از نمایندگان محترم چون آنوقت درست به عریض بنده التفات فرموده بودند همچو تصور کردند که بنده اساساً با این موضوع مخالف هستم در اصل موضوع و باستی اینکار بخاتم برسد ولی در اصل خواستن این اعتبار آنهم باین شکلی که راپورت داده شده است که بشرط آنکه دیگر اعتباری خواسته نشود مخالف هستم و مخصوصاً آقای ارباب هم بآن اشاره کردند تصور میکنم که این دوهزار و سیصد تومان که داده شده باز هم شاید یک اعتباری لازم بشود که از طرف مجلس داده شود و این ترتیب صحیحی نخواهد بود بلکه باید تحقیقاً معین بشود که چقدر وجه لازم است اگر دوهزار تومان اعتبار داده شود و اگر زیادتر است که زیادتر والا بعمده بنده این لایحه باین شکلی که آمده است ناقص است و بنده بکنفر کمیسیون در آن رأی دهمم .
معاون وزارت معارف - آن روز که آن لایحه پیشنهاد شد فقط نظر بساختن مدرسه بود و معلوم است که شاید یک قدری کوتاهی شده است و درست بر آورد شده است ولیکن در هر معارجی از این قبیل البته نمی شود تا اشیاء آخر را باز دید کرد که دیگر محتاج بسخارج دیگری نباشد ولی البته با اینمبلی که پیشنهاد شده است تکمیل ساختمان و اثاثیه آن از هر قبیل و هر قسم خواهد شد و دیگر تجدید تقاضای نخواهد شد برای اینکه بعد از تکمیل بنائی و تهیه اثاثیه معارج دیگری خواهد داشت قبیل کاغذ و قلم و سایر مخارج رومیه مدرسه که آنها جزء بودجه وزارت معارف منظور شده است و مجلس خواهد آمد که تصویب بشود ولی باین مبلغ گمان می کنم کار مدرسه از هر حیث از تکمیل بنائی و تهیه اثاثیه تکمیل خواهد شد و دیگر محتاج بچیز دیگری نخواهد بود و اشکالی هم نخواهد داشت .
حاج شیخعلی - بنده در اصل اینگونه تأسیسات امروزه مخالفم و آنروز هم که آن دوهزار تومان و دو هزار زرع زمین را خواستند و تصویب شد بنده عقیده نداشتم خوب است اول مایک نظری بحال حالیه خودمان بکنیم آنوقت در صدد اینگونه تأسیسات بر آیم این تأسیسات را نمی گویم بد است خیلی خوب است مثلاً اگر آلان شروع بکنیم ساختن راه آهن و کشتیهای جنگی بهتر این کارهاست ولی در اینموقع که مادامت تنگ هستیم و مالیه کم است مدرسه نقاشی بسازیم بنده که خیلی خجالت می کشم بنده خود بی ربط از علم نقاشی نیستم پرده و کرور و سه کرور راهم اگر اینجا ندیده باشم در سایر جاها دیده ام اما این ربطی با امروز و حال حالیه ما ندارد و صریح عرض می کنم که در صورتی که قشون مادر فلانجا برای موجب در تکلیف خانه متعصن می شوند تأسیس مدرسه نقاشی را

صلاح نمی دانم و کلیه بانیگونه تأسیسات مخالف هستم و عقیده ندارم و یکدیگر را هم تصویب نخواهم کرد حالا آقایان دیگر مختارند

سلیمان میرزا - آقای حاج آقا شیخعلی اینطور که اظهار فرمودند اگر بنا بر این تأسیسات مخالف هستند بنده نمی دانم نظرشان بچه چیز است ولی لازم است اینرا عرض کنم که در هر مملکتی مقدم اثر تأسیس تأسیس مدارس است و امبدواری که برای مملکت هست فقط از راه تربیت از دیاد معارف است و ما هر قدر زودتر که شروع باین کار بکنیم دیر است و بهترین پولیکه در مجلس تصویب شود پولی است که برای مصرف معارف تصویب شود برای اینکه تمام کارها بسته بمعارف است اگر قشون بخواهد تشکیل بکنند راهش معارف است راه بخواهد بسازد راهش معارف است و بالاخره اینها مثل بود هر کاری بخواهد در مملکت اقدام بکنند راهش معارف است و برای معارف یک مدرسه که مایک قسمت از مخارج آنرا تصویب کرده ایم و ساخته شده است و امروز یک مختصر وجه دیگری لازم دارد که از هرجه تمام بشود و بکار بیفتد و شروع بکنند شاگرد ما در آنجا بتحصیل کردن بنده نمی دانم این چه نظری است که میفرمایند نباید داده شود که آن مخارجی را که دولت کرده است از بین برود و البته همانطوریکه گفتند اینهم یک عقیده است و عقیده مقدس است ولی بنده عرض می کنم که از برای معارف هیچ زود نیست و تصویب خواهند فرمود .

رئیس - گمان میکنم که مذاکرات در این موضوع کافی است (گفتند صحیح است) رای میگیریم آقایانی که موافق هستند با رایورت کمیسیون بودجه در اینکه دوهزار و سیصد تومان برای تکمیل بنائی و تهیه اثاثیه مدرسه نقاشی اعتبار بوزارت معارف داده شود و در وقت سفید و آقایانی که مخالف هستند ورقه آبی خواهند انداخت (اوراق رای اخذ شد آقای حاج میرزا رضا خان از قرار ذیل استخراج نمود ورقه سفید ۵۴ ورقه آبی ۲)

رئیس - از ۷۱ نفر با اکثریت ۵۴ رای تصویب شد .

کسانیکه تصویب کردند: آقای شیخ رضا سلیمان میرزا . نجات . حاج شیخ رئیس . معتمدالتجار آدینه محمد خان . کاشف . ذکاءالملک . معاضد السلطنه . دکتر اسمعیل خان . حاج سید نصرالله شیبانی . حاج مصدق الملک . حاج محمد کریمخان . انتظام الحکماء . دکتر حاج رضاخان . رکن . الملک . لسان الحکماء . دکتر حیدر میرزا . علی زاده . آقا سید محمد رضا . دکتر امیر خان . آقا میرزا احمد . آقامیرزا مرتضی قلیخان . آقا شیخ ابراهیم زنجانی . آقا سید حسین کزازی . آقا سید حسین اردبیلی . دکتر علیخان . وحیدالملک . آقا میرزا داود خان . آقا سید جلیل . ابوالقاسم میرزا . سردار احمد منیر السلطان . مشیر حضور افتخار الاعظین آقا عبدالحسین . دهخدا . محمد شاه میرزا . میرزا مرتضی القلیخان . حاج معین الرایا . حاج سید ابراهیم

حاج آقا . حاج میرزا رضاخان . ارباب کیخسرو . میرزا اسدالله خان . معز الملک . آقا شیخ غلامحسین تربیت . معاضد الملک . فہیم الملک . آقامیرزا ابراهیم خان . ضیاءالملک . آقامیرزا ابراهیم قلی . آقا شیخ مهدی نجم آبادی . حاج معز الملک . کسانیکه رد کرده اند : آقا سید حسن مدرس حاج شیخعلی خراسانی .

رئیس - رایورت کمیسیون معارف راجع باعزام ۳۰ نفر شاگرد بخارجه شامل ۳ ماده بوده در ماده دوم رای گرفته شد ولی ماده اول و سیم بر حسب پیشنهاد میرزا یانس و آقای آقا شیخ ابراهیم و ارباب کیخسرو رجوع شده بود بکمیسیون حالا از کمیسیون رایورت داده شده است خوانده میشود [بمبارت ذیل قرائت شد]

کمیسیون معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه در جلسه روز سه شنبه هریب اولی و ماده اول لایحه اعزام شاگردان بخارجه را که با انضمام پیشنهاد ارباب کیخسرو و آقای شیخ ابراهیم و میرزا یانس بکمیسیون عودت داده شده بود مطرح مذاکره قرار داده بعد از مذاکرات لازمه ماده مزبوره را بانشاء ذیل بمجلس تقدیم میدارد .

ماده (۱) درسته تکوین ذیل ۱۳۲۹ - ۳۰ نفر شاگرد ایرانی از طرف دولت علیه برای تحصیلات ذیل بخارجه فرستاده می شود .

۱۵ نفر برای تحصیل اصول ضروریه معلمی هشت نفر برای تحصیل نظام ۲ نفر پیاده نظام

دو نفر سواره نظام ۴ نفر توجیه بکنفر مهندس بکنفر بکنفر صاحب منصب اداره ۲ نفر برای مهندسی طرق و شوارع ۲ نفر برای حرف و صنایع ۲ نفر برای فلاحات کهن یکی از آنها مخصوص ابریشم و فن یکی فلاحات عمومی باشد بکنفر شیمیست شاگردان مزبور از اشخاصی انتخاب میشوند که بضاعت تحصیل در خارجه را ندارند انتخاب آنها بموجب امتحان مخصوص خواهد بود و هیئت متعین و ترتیبات آن در تحت نظارت شورای معارف صورت داده خواهد شد .

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر) رای میگیریم آقایانیکه موافق رایورت کمیسیون بترتیبیکه خوانده شد ورقه سفید خواهند انداخت و آقایانیکه مخالفند ورقه آبی (اوراق رای اخذ شد آقای حاج میرزا رضا خان از قرار ذیل استخراج نمود) ورقه سفید ۵۹ ورقه آبی ۷۱ نفر

رئیس - با اکثریت ۵۹ رای از ۷۱ نفر تصویب شد .

تصویب کنندگان: فہیم الملک . حاج شیخ رئیس . معتمدالتجار - آدینه محمد خان - دکتر اسمعیل خان - آقا شیخعلی ذکاءالملک - حاج سید نصرالله - حاج محمد کریمخان - انتظام الحکماء - معتمد السلطنه - معاضد السلطنه - ادیبالتجار - آقا میرزا ابراهیم - دکتر حاج رضاخان - دکتر امیر خان - آقا میرزا داود خان - علیزاده - لواء الدوله - آقا میرزا رضا مستوفی لسان الحکماء - رکن الملک - آقا سید حسین کزازی - آقا سید حسین اردبیلی . حاج شیخعلی . آقا سید جلیل . آقا میرزا اسدالله خان . مشیر حضور . وحید الملک . افتخار الواعظین . آقا میرزا احمد آقا سید محمد رضا . منتصر السلطان . ابوالقاسم میرزا . ارباب کیخسرو . طباطبائی . آقامیرزا مرتضی

رئیس - ملاحظه می فرمائید این هم یک مطلبی است که هیچ قانونی نیست در مجلس هیچوقت نباید بخوانند که یک نفر سرپرست بفرستیم یا نفر ستم باید در ضمن همان تقاضائی که کرده است وزارت معارف مثلا ۳۰ هزار تومان برای اعزام شاگردان می بایست یک تضمین هم بزنند برای سرپرست و رویهم رفته پیشنهاد مجاس کنند .

حاج معز الملک - عرض می کنم اینمطلب تقریباً همانطوریکه فرموده اند شده است وزارت معارف غیر از اعتباری که برای اعزام شاگرد ها خواسته یک اعتباری هم برای سرپرست خواسته است و کمیسیون بودجه آنرا رد کرده حالا باید رایورت کمیسیون بودجه رای گرفت .

رئیس - پس اینمطلب را مطرح مذاکره قرار نمی دهیم همان رایورت کمیسیون بودجه را مطرح می کنیم اگر قبول شد قهبا والا رد می شود رایورت کمیسیون بودجه را بخوانند [بمبارت ذیل قرائت شد]

بتاریخ ۲۳ محرم الحرام ۱۳۲۹ کمیسیون بودجه دوساعت بظہر مانده بریاست آقای مرتضی قلی خان متقدم گردید - لایحه وزارت معارف در خصوص اعزام ۳۰ نفر شاگرد برای تحصیلات متفرقه از نظام و معلمی و علوم فلاحت و مهندسی باروبا قرائت گردید وزارت معارف تقاضا کرده بودند ۱۶۵۰۰ تومان برای مصارف سالیانه ۳۰ نفر شاگرد که ۱۵ نفر برای معلمی و ۱۵ نفر برای علوم نظامی و ۷ نفر برای مهندسی و حرف و صنایع و فلاحت باشد و ۲ هزار تومان برای مخارج یک نفر سرپرست آنها تصویب شود کمیسیون بودجه با اکثریت تصویب می نماید که مبلغ ۶۵۰۰ تومان علاوه بر دوهزار تومان کسانیکه تصویب شده اعتبار بوزارت معارف داده شود که جملتان برای اعزام ۳۰ نفر شاگرد ۱۶۵۰۰ تومان تصویب شده ولی بروگرام تحصیلات شاگردان را کمیسیون معارف تعیین کرده رایورت خود را بمجاس خواهد داد در خصوص ۲ هزار تومان برای مخارج سرپرست کمیسیون با اکثریت این تقاضا را رد کرد و سرپرست را لازم نمی دانند سفارتخانه های دولت علیه برای سرپرستی کافی است .

دکتر علیخان - می خواستم عرض کنم در دفعه گذشته در مسئله سرپرست مذاکرات زیاد شد در این جا و بنده هم از طرف کمیسیون معارف مدافعه زیاد کردم که لازم می دانم وجود سرپرست را بعد از آن مذاکرات زیاد ارباب کیخسرو پیشنهادی کردند و قابل توجه شد . (ارباب کیخسرو قابل توجه نشد) خوب نشد در هر حال اگر صلاح بدانید آن پیشنهاد را کمیسیون معارف قبول دارد و قرار شده بود وزارت علوم باز تجدید نظری بکنند و ببینند که سرپرست لازم خواهد بود یاخیر موافق ترتیبی که خواهد داد یا لازم نخواهد بود .

رئیس - حالا اگر شما بخواهید این ماده را مسترد کنید که بکمیسیون برگردد البته چون مخیر هستید می توانید .

حاج سید ابراهیم - در کمیسیون بودجه در این باب خیلی مذاکرات شد اگر چه مخیر اشاره فرمودند که در آنروز در این باب خیلی مذاکرات شد و دلیل کمیسیون هم یکی این بود که سفارتخانه هائی که در خارج داریم یکی از تکالیف مهمشان رسیدگی به اینمطلب است خصوصاً اینکه این لایحه قسمی معین کرده است که تمام اینها بیک مرکز فرستاده نمی شوند و هر چند نظری را بیک نقطه میفرستند بعد از تمام ملاحظات کمیسیون لازم ندانست کمیسیون این سرپرست و این مخارج را کافی میدانست از برای این شاگردان و این دو دوهزار تومان خرج رازانند میداند .

معاون وزارت علوم - آندفمه هم در این موضوع خیلی صحبت شد وزارت معارف وجود یک نفر سرپرست را خیلی لازم میدانند بجهت اینکه یازده وظایف دارد این سرپرست که ربطی برسدگی و اقدامات سفارتخانه ها ندارد و کارها آنها باید بکنند که غیر از یک نفر سرپرست دیگری نمی توان بکنند انواع سفارشا و رسیدگی ها میکند بحال شاگردان که سفارتخانه ها نمی توانند بکنند بلاوجه این شخص باید واسطه مستقیم آنها با وزارت معارف باشد و همیشه رایورت احوالات آنها را بدمد و جمع و خرج آنها را رایورت بدمد در هر حال چه این شاگردها در یکجا باشند چه در ممالک مرکزی اروپا فرستاده شوند در هر حال یک نفر سرپرست برای تمام آنها لازم است و این یک نفر نماینده مرکزی خواهد بود در یک شهری اقامت دارد و هرجا میرود برود و همه قسم بحالات آنها رسیدگی کرده رایورت بدهد بوزارت معارف و اینکه از این شهر باآشهر و از این محل بآن محل برود برای رسیدگی این در خارجه کار مشکلی نیست و البته می تواند کاملا اقدامات خودش را بکنند .

رئیس - در این خصوص در کلیاتش سابقاً خیلی مذاکرات شده است گمان نمی کنم دیگر محتاج بمذاکره باشد [گفته شد رای بگیرند] .

رئیس - رای می گیریم ولی رایورت کمیسیون بودجه به بلایحه وزارت معارف بجهت اینکه رایورت کمیسیون بودجه در واقع اصلاحی است بلایحه وزیر و مجبور هستیم اولاً با اصلاح رای بگیریم پس رای میگیریم برایورت کمیسیون بودجه که تصویب نمی کند دادن وجهی را برای یک نفر سرپرست کسانی که تصویب می کنند رایورت کمیسیون بودجه را ورقه سفید بپندازند و کسانی که تصویب نمیکنند رایورت کمیسیون بودجه را یعنی لازم میدانند وجود سرپرست را ورقه آبی خواهند انداخت .

مقین السلطنه - بنده مخالف هستم و بیک مخالف اجازه داده نشد گفته شد مجدداً تقریر بفرمائید کیفیت دادن رای را .

رئیس - اگر بنده اینطور عرض کردم تقصیر بنده نیست در نظامنامه اینطور نوشته شده است اگر اصلاحی در یک مطلبی پیشنهاد شود حق تقدم دارد در اخذ رای اول در اصلاح باید رای گرفت بعد باصل ماده چون رایورت کمیسیون بودجه اصلاحی

است بلایحه وزیر باید باصلاح رای گرفت پس اشخاصی که موافقتند با رایورت کمیسیون بودجه یعنی تصویب نمیکند دادن وجهی را برای سرپرست ورقه سفید خواهند انداخت و اشخاصی که مخالفند با رایورت کمیسیون بودجه یعنی لازم میدانند وجود سرپرست را و دادن وجهی را باو ورقه آبی خواهند انداخت [رای گرفته شد و حاج میرزا رضا خان اوراق رای را استخراج نمود] .

معاضد الملک - ورقه سفید ۳۱ ورقه آبی ۲۵

رئیس - اینهم یکی از مسائل لاینحل شد و تکلیف اینرا نمی شود امروز معین کرد از یکطرف آتمسئله ۱۶۵۰۰ تومان خرجی که برای شاگردان تقاضا کرده اند آنهم بترتیب قانونی پیشنهاد نشده است و چون این مسئله امروز نمیگذرد اگر تصویب میفرمائید این دو ماده بماند و این دو ماده که راجع بخرج است آنرا ماده بندی کنند و در جلسه دیگر مطرح شود حالا شروع می کنیم بقانون ثبت اسناد .

دکتر علیخان - در لایحه وزیر علاوه بر مخارج شاگرد ها پیشنهاد کرده بود سه هزار تومان برای مخارج ذهاب و ایاب شاگرد ها و آنرا کمیسیون معارف در ضمن رایورت خودش تصویب کرده بود ولی گویا کمیسیون بودجه از قرار رایورتشان فراموش کرده اند آنرا هم مقرر بفرمائید کمیسیون بودجه نظری بفرمایند و در ضمن رایورت آتیه خودشان که میدهند تکلیف آنرا هم معین نمایند .

رئیس - صحیح است بکمیسیون ارجاع می شود هر دو را میگوئیم اصلاح بکنند و رایورت بدهند .

سلیمان میرزا - کمیسیون بودجه فراموش نکرده است ۱۵ هزار تومان از برای مخارج ذهاب آنها از قرار نظری پنجاه تومان تصویب کرده و آن دوهزار تومان را که از برای یک نفر سرپرست خواسته بودند با اکثریت رد کرد پس جمعاً تصویب کمیسیون بودجه از مخارج سالیانه و مخارج ذهاب معین نمایند .

رئیس - حالا این رجوع می شود با آنجا اصلاحات لازم می شود شروع می کنیم بقانون ثبت اسناد از ماده ۳۰ خوانده می شود ماده ماده چون شود دوم است رای گرفته میشود (شروع شد بقرائت قانون ثبت اسناد)

ماده ۳۰ لایحه وزیر - مرخصی مباشرین ثبت موافق قانون مرخصی با اجازه رئیس محکمه ابتدائی است ولی بدو باید مباشر ثبت شخص در دستکاری را که در زمان قیبت اوقایم مقام او خواهد بود معرفی نموده و ملاً مشولیت صحت عمل او را بعهده بگیرد قایم مقام مباشر ثبت باید اوصاف و شرایطی را که بموجب این نظامنامه برای مباشر ثبت مقرر است دارا باشد .

ماده ۳۱ - ماده قبل در صورت مرض سخت یا متمادی مباشر نیز رعایت خواهد شد .

[ماده ۳۰ کمیسیون] مرخصی مباشرین ثبت موافق قانون مرخصی مستخدمین دولت و با اجازه رئیس

۳

محکمه ابتدائی بعمل می آید ولی بدو باید مباشر ثبت شخص درستکاری بجای خود معرفی نموده و مالا مسئولیت صحت او را بهمه بگيرد و قایم مقام مباشر ثبت باید اوصاف و شرایطی را که بموجب این قانون برای مباشر ثبت مقررات دارد باشد.

مفاد این ماده در صورت ابتلاء مباشر ثبت برضی که مانع تصدی شغل است مراعات میشود در صورت فوت مباشر ثبت یا انفصال یا عزل او رئیس محکمه ابتدائی فوراً دفاتر را توقیف کرده بدفتر راکد می فرستد و روی مهر مباشر باسوهان دوخطی که همديگر را بطور عمودی تقاطع میکنند کشیده آنرا از اعتبار میندازند.

مرتضی قلیخان - بنده عرض میکنم که دو ماده از لایحه وزیر حذف شده است باید آنها خواننده و رای گرفته شود در حذف آن.

رئیس - آن دو ماده را بخوانند نمی شود پیشنهاد کرد حذف باید خود ماده خوانده شود رای گرفته شود آنها که لازم میدانند رای میدهند آنها که لازم نمیدانند رای نمیدهند.

(ماده ۳۴ و ۳۵ از پیشنهاد وزیر به بارت ذیل قرائت شد.)

ماده ۳۳ - مباشر ثبت باید اولاً روزی ۶ ساعت در سر شغل خود حاضر باشد وساعات کار با تصدیق محکمه ابتدائی معین و اعلان خواهد شد.

مهرز الملك - بنده مضائقه اینست که این ماده حذف شود.

رئیس - موافق هستید با خود ماده در خود ماده رای خواهیم گرفت.

آقا شیخ ابراهیم - البته این داخل قانون نیست دیگر اینکه ۶ ساعت الان هیچ مأخذی ندارد بعد از اینکه اداره تشکیل شد آنوقت ترتیب این امور را جزء نظامنامه اداری میدهند حالا باید موقع مقتضی نوشت بجهت اینکه بعد از آنکه اداره تاسیس شد ممکن است صلاح باشد هفته چند روز روزهی از چه ساعت تا چه ساعت و چند ساعت اینها از ترتیبات نظامنامه است مهذا این ماده بکلی ناقص است باید بماند در نظامنامه داخلی آنها کاملاً نوشته شود.

مهرز الملك - بنده با اظهارات آقای مخبر محترم مخالفم و لازم نیست که همینکه يك كلكه ساعت آنجا باشد ما آنرا قانونی ندانیم همینکه ۶ ساعت گفتیم کافی است پیش از وقت نمی توانیم وقتش را معین کنیم و همین که نتوانستیم وقتش را معین کنیم بگوئیم ماده حذف شود ممکن است بگوئیم ترتیبی که رئیس محکمه ابتدائی معین میکند و این باید باشد تا اینکه بعنوان این که کاری نداریم در اداره را مدیر ثبت ننهند و برود ممکن است مطابق يك ماده قانونی آنها را مكلف بکنیم که همه روزه روزی چند ساعت در اداره خودشان باشند که اسباب تعطیل کارهای مردم نشوند ممکنست در این ماده که در این جا میگردد ترتیب معین کنیم که تعیین وقت با رئیس محکمه ابتدائی باشد.

رئیس - گمان میکنم که مذاکره در این ماده کافی است حال رای میگیریم به ماده ۳۳ لایحه

وزیر بطوری که قرائت شد آقایی که موافقت با لایحه وزیر قیام نمایند [تصویب نشد - رد شد] . ماده ۳۴ را بخوانند (ماده ۳۴ قرائت شد) . ماده ۳۴ - مباشر ثبت حق ندارد بدون اجازه مرخصی بترتیبی که قانون برای مستخدمین دولتی معین میکنند از ایستگاه خودشان غیبت نمایند . **آقا شیخ ابراهیم زنجانی** - آن ماده بعدی که نوشته شده است کافی است از این ماده گرفته شد رای بخذف این ماده بگیرند .

رئیس - رای گرفتن بخذف رای منفی است و رای به منفی نمیشود داد باید آراء مثبت باشد وقتی که رای ندادند بنده خودش طبعاً حذف میشود حالا رای میگیریم به ماده ۳۴ مطابق لایحه وزیر بطوری که خواننده شد آقایی که موافقت با این ماده قیام نمایند (ماده ۳۴ وزیر هم رد شد) .

وزیر به بارت ذیل قرائت گردید . ماده ۳۵ - مرخصی مستخدمین ثبت موافق قانون مرخصی با اجازه رئیس محکمه ابتدائی است ولی بدو باید مباشر ثبت شخص درستکاری را که در زمان غیبت او قایم مقام او خواهد بود معرفی کرده و مالا مسئولیت صحت عمل او را بهمه بگيرد - قایم مقام مباشر ثبت باید اوصاف و شرایطی را که بموجب این نظامنامه برای مباشرین ثبت مقررات دارد باشد .

ماده ۳۶ - ماده قبل در صورت مرض سخت یا متمادی مباشر ثبت نیز رعایت خواهد شد . [ماده ۳۰ از پیشنهاد کمیسیون] مرخصی مباشرین ثبت موافق قانون مرخصی مستخدمین دولت و اجازه رئیس محکمه ابتدائی بعمل می آید ولی بدو باید مباشر ثبت شخص درستکاری بجای خود معرفی نموده و مالا مسئولیت صحت او را بهمه بگيرد و قایم مقام مباشر ثبت باید اوصاف و شرایطی را که بموجب این قانون برای مباشرین ثبت مقرر است دارا باشد مفاد این ماده در صورت ابتلاء مباشر ثبت برضی که مانع تصدی شغل است مراعات میشود .

محمد هاشم میرزا - این عبارت الان محل اختلاف شده است یعنی واسطه لفظ بدو آنکه در اول ماده نوشته شده است این کلمه مالا خوانده میشود و حال این که آنروز توضیح شد که مالا است اگر این طور است خوب است که بنویسند از حیث مال و اگر مالا است بطوریکه بعضی می خوانند و با بنده مخالفند این را بیک عبارت دیگر توضیح نمایند بجهت اینکه حالا که مجلس در مقام تصدیق کرد که باید او تغییر بکند آنوقت وزیر هم حکم عزل او را صادر می کند در این صورت رئیس محکمه مهر او را باطل بکنند .

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - مراد از این انفصال موقتی نیست فوت یا انفصال یعنی انفصال ابدی و انفصال استعفا را هم شامل است وقتی که فرضاً بواسطه يك خطائی که او کرده است و دید ملتفت شدند خودش استعفا داد رئیس محکمه هم تصدیق کرد که باید او تغییر بکند آنوقت وزیر هم حکم عزل او را صادر می کند در این صورت رئیس محکمه مهر او را باطل بکنند .

وزیر عدلیه - اینجاست مقصود مالا است چون اشاره است بوجه الضمانه چون يك وجه الضمانه می دهند بصندوق مباشر ثبت باید يك وجه الضمانه تودیع بکند در صندوق محکمه که اگر از او خطائی سرزد

رئیس - قانون بت اسناد فصل ۳ ماده ۳۸ از لایحه وزیر قرائت می شود . (تعمیر الملك ماده ۳۸ لایحه وزیر را بمضمون ذیل قرائت نمود) .

ماده ۳۸ - وزیر دفاتر را که در تحت نظارت مدیر ثبت است در نزد هر محکمه ابتدائی تاسیس می شود و مقصود از تشکیل آن حفظ دفاتر ثبت و مهر های رهنونه های امضا های مباشرین ثبت و اسناد و اوراق راجعه با اداره ثبت است . (ماده ۳۲ کمیسیون) دفاتر را که در تحت نظارت مدیر ثبت است در نزد هر محکمه ابتدائی تاسیس میشود و مقصود از تشکیل آن حفظ از نسخه دفاتر ثبت و رهنونه های مهر و امضای مباشرین و اسناد و اوراق راجعه بدائرة ثبت اسناد است .

حاج شیخعلی خراسانی - در ماده قبل ذکر است که مهر ما را ملاحظه بکنید و از اعتبار میندازیم تکلیف آن مهرها معلوم نشد در اینجا که مینویسند وظیفه دفتر را که باید است که دفتر ثبت و نمونه های مهر و امضا را حفظ میکنند خوب است يك جمله اضافه شود و مهرانی که باطل شده است که آنها را هم ضبط بکنند و همیشه در ضبط باشد .

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - مقصود آن نمونه مهرانی است که اعتبار دارد آن مهری که از اعتبار افتاده میندازند دورچه فایده دارد ولی مهرهاییکه اعتبار دارد میفرستند در آنجا ضبط میشود تا اینکه اگر يك کاغذی را لازم شد معاينه میکنند نمونه آنرا میخوانند که این مهر آن مهر است یا نه مطابقه می کنند .

مشیر الدوله - اینجا غلط حساب شده است يكی اینکه نسخه از دفاتر فهرست يكی هم نمونه نقش مهر خود مهر را میفرستند نقش آنرا میفرستند آن لفظ نقش را انداخته اند در اینجا .

افتخار الواعظین - اینجا دفاتر فهرستی که اسم برده شده است گویا دفاتر فهرست اینطور باشد که نوشته خواهد شد مثلا اجازه گیرنده فلان و اجازه دهنده فلان و آنچه را اجازه داده است فلان و تاریخ فلان و خانه یا ملک هر چه را که اجازه میدهند در کمال اختصار یادداشت میکنند اگر غیر از این باشد دفتر فهرست نخواهد بود دفاتر فهرست باید فهرست بکنند مطالبی را که بنده عرض کردم و دفاتر فهرست هم در مواد قبل گفته شد که يكی را بدفتر را که کل میفرستند و يكی از آن دفاتر فهرست در خود آن محل ضبط خواهد شد بنده گمان میکنم از خود این دفاتر فهرست که خیلی چیزهای مجمل مختصری خواهد بود در وقتی که بخوانند مطابقه بکنند يك سند ثبت شده را چیزی معلوم نشود بجز تاریخ و اسم طرفین و اصل مطلب وجهی که در آنجا بوده است چیزی فهمیده نمیشود اگر آن دفتر فهرست را مبدل کنند باینکه دفتر ثبت را دو نسخه کنند يكی در محل باشد و يكی بر مرکز فرستاده شود گمان می کنم بهتر باشد زیرا از این فهرست چیزی فهمیده نمیشود .

آقا شیخ ابراهیم - این همان مسئله بود که در اینجا مطرح شد و رای داده شد که دفتر ثبت باید

ببایستت بپایند همان يك نسخه دفتر فهرست در محل باشد پس باید عبارت درست بشود و حفظ يك نسخه از دفتر فهرست اسناد ثبت شده و نمونه از مهر و نقشهای او .

وزیر عدلیه - دفاتر ثبت شده لازم نیست برای این که در آنجائی که مذاکره میشود اسمش را گذاشته ایم دفاتر فهرست و در اینجا همینقدر اسم برده میشود دفتر معلوم میشود چون فقط منحصر نیست به ثبت بعضی تصدیقات هم آنجا نوشته میشود .

رئیس - رای می گیریم باین ماده بترتیبی که اصلاح شد يك مرتبه ديگر خواننده میشود و رای میگیریم (مجددا ماده مزبور قرائت گردید) .

رئیس - کسانی که موافقت قیام نمایند (با کثرت ۵۲ رای از ۶۸ رای تصویب شد) . (ماده ۳۹ و ۳۹ وزیر و ۳۳ کمیسیون بمضمون ذیل قرائت شد) .

ماده ۳۹ وزیر - مدیر ثبت در خدمت دولتی کاملاً محسوب و از حیث رتبه و مقام و حقوق خدمتی و وظیفه و منزل و نصب با عضو محکمه ابتدائی مساوی است .

ماده ۴۰ کمیسیون - مدیر ثبت در خدمت دولتی محسوب و از حیث رتبه و مقام و حقوق و تکالیف خدمتی و منزل و نصب با عضو محکمه ابتدائی مساوی است .

حاج سید ابراهیم - در آن ماده که ذکر از شرایط مباشر ثبت میشد ذکر از مدیر نشد و آقای مخبر گفتند که در ماده ديگر ذکر میشود در کمیسیون که مذاکره شد آقای آقا شیخ ابراهیم تشریف داشتند فرمودند شرایطش شرایط عضو محکمه ابتدائی است خوب است حالا او صاف و شرایط هم زیاد شود .

آقا شیخ ابراهیم - بنده هم عرض میکنم در آنجا از حیث اوصاف و شرایط نوشته شود يك او صاف و شرایط زیاد شود عیب ندارد .

وزیر عدلیه - بنده عقیده ام اینست که ذکر شرایط در اینجا زیادی است برای اینکه وقتی که گفتیم در مقام و رتبه مساوی با عضو محکمه ابتدائی است معاموم است البته شرایط اوصافی دارند هر کسی عضو محکمه ابتدائی نخواهد شد باید مراتبی را طی بکند تا آنکه داخل در محکمه ابتدائی بشود و این لفظ مساوی اینرا مستثنی است از اینکه ذکر شود حالا اگر برای توضیح میخواهند عیب ندارد .

آقا میرزا احمد - در خدمت دولتی محسوب را باید از مستخدمین دولت محسوب نوشته شود برای اینکه این عبارت از مستخدمین دولت محسوب بودن را نمیرساند .

رئیس - آقای مخبر با این اصلاح هم موافقت میکنند **آقا شیخ ابراهیم** - ضرر ندارد (مجدداً ماده اصلاح شده بمضمون ذیل قرائت شد) .

ماده ۳۳ - مدیر ثبت از مستخدمین دولت محسوب و از حیث رتبه و مقام و حقوق و تکالیف و شرایط و اوصاف خدمت عزل و نصب با عضو محکمه ابتدائی مساوی است .

رئیس - رای میگیریم باین ماده بطریقی که خواننده شد . آقایی که موافقت قیام نمایند .

رئیس - با کثرت ۵۸ رای از ۷۷ نفر تصویب شد . ماده ۴۰ وزیر و ماده ۳۴ - کمیسیون بمضمون ذیل قرائت شد .

[ماده ۴۰ وزیر - در جاهایی که کثرت کار اقتضا کند مدیر ثبت معاموم داشته باشد معاونین مذکور نیز در خدمت دولتی بوده از حیث رتبه و مقام و حقوق خدمتی و غیره مساوی خواهند بود با منشی های محکمه ابتدائی .

ماده ۳۴ کمیسیون - در جاهایی که کثرت کار اقتضا کند مدیر ثبت معاموم داشته باشد معاون او نیز از مستخدمین دولت محسوب و از حیث درجه و مقام و تکالیف و اوصاف و شرایط خدمتی و غیره با منشی های دفتر دارهای محکمه ابتدائی مساوی است .

رئیس - همان اصلاحی که در قبل شد در اینجا هم شد .

رای میگیریم کسانی که با این ماده بترتیبی که قرائت شد موافقت قیام نمایند .

(با کثرت ۶۱ رای از ۷۰ نفر تصویب شد) . [ماده ۴۱ وزیر و ماده ۳۵ کمیسیون بمضمون ذیل قرائت شد] .

ماده ۴۱ وزیر - در صورتیکه مدیر ثبت معاموم نداشته باشد وظایف او را در صورت مرض یا غیبت او موقتاً يكی از منشی های محکمه ابتدائی انجام خواهد داد .

ماده ۳۵ کمیسیون - هر گاه مدیر ثبت معاموم نداشته باشد وظایف او را در صورت مرض یا غیبت او موقتاً يكی از منشی های محکمه ابتدائی با انتخاب رئیس محکمه ابتدائی انجام میدهد .

رئیس - مخالفی نیست رای می گیریم آقایی که با این ماده بترتیبی که خواننده شد موافقت قیام نمایند [با کثرت شصت رای از هفتاد نفر تصویب شد] .

(ماده ۴۲ وزیر و ماده ۴۳ وزیر با ماده ۳۶ کمیسیون بمضمون ذیل قرائت شد) . ماده ۴۲ وزیر - مدیر ثبت مهر مختصری خواهد داشت و مهر مزبور علامت شیر و خورشید را دارا و در زیر آن نوشته خواهد بود دفتر را که فلان شهر .

ماده ۴۳ وزیر - نمونه اعضای مدیر ثبت و هم چنین نمونه نقش مهر او باید بکلیه دفاتر را که ثبت اسناد فرستاده شود که در موقع تطبیق اسناد حاضر باشد .

ماده ۳۶ کمیسیون - مدیر ثبت دارای مهر مخصوص با علامت شیر و خورشید بوده و در زیر آن علامت نوشته خواهد بود دفتر را که فلان شهر نمونه اعضای هر مدیر ثبت و هم چنین نمونه نقش مهر دفتر را که باید بکلیه دفاتر را که ثبت اسناد و دفتر را که کل فرستاده شود که در موقع تطبیق مهر و اعضای اسناد حاضر باشد .

حاج سید ابراهیم - يك كلمه لازم است زیاد شود که در زیر آن املاک نوشته خواهد بود دفتر را که ثبت اسناد آن شهر

آقا شیخ ابراهیم - مهر رانمی خواهد مبدل بکنند بمحل ممکن است شهر نباشد بنویسند دفتر را که فلان محل

حاج عز الممالک - بنده فرق مباشر ثبت و مدیر ثبت را نمی دانم چیست در این جا در ماده مباشر نوشته اند که اسم مباشر ثبت در مهر قید باشد ولی در مدیر ثبت هم چو چیزی قید نشده است باید قید شود.

آقا شیخ ابراهیم - این اداره است و آن شخص است آن باید اسم خودش را ثبت کند و این اسم اداره را

رئیس - رای می گیریم بماده ۳۶ کمیسیون بترتیبی که خوانده شد با آن اصلاح آقایانی که موافقت قیام نمایند (با کثرت رای از ۷۰ نفر تصویب شد).

[ماده ۴۴ و ۴۵ و ۴۶ و ۴۷ کمیسیون بمضامین ذیل قرائت گردید]

ماده ۴۳ وزیر - مدیر ثبت علاوه بر دفاتری که در ماده ۲۸ مقرر است باید دفتر مخصوص هم برای ثبت املاک موقوفه که در قلمرو محکمه ابتدائی واقعند بترتیب حروف تهجی مرتب نماید و نیز مواد های اسناد ثبت شده را که از دفتر را که باشخاص لازم می دهد باید در دفتر مخصوص ثبت نماید.

ماده ۴۵ وزیر - دفاتر ثبت باید قبطان کشیده و صفحاتش نمره دار باشد عده صفحات را منشی محکمه ابتدائی شمرده در خود دفتر قید می کند و بمضای عضو محکمه ابتدائی می رساند.

ماده ۴۶ وزیر - ترتیب دفاتر عایدات اداره ثبت و محاسبات آن بطرزیکه از برای کلیه محاسبات دولتی معین شده است

ماده ۲۷ کمیسیون - علاوه بر تنظیم دفتر را که دفاتر مفصّل الذیل در دفتر مزبور باید ترتیب شود اولاً دفتر صورت هائیکه از ثبت دفاتر فهرست باشخاص لازم از دفتر را که داده میشود ثانیاً دفتر مخصوص برای ثبت املاک موقوفه که در حوزه محکمه ابتدائی واقع است بترتیب حروف تهجی ثالثاً دفتر فهرست امور جاریه رابعاً دفتر عایدات در باب ترتیب و طرز دفاتر مدیر ثبت با اجرای مقررات ماده ۲۳ و ۲۷ این قانون مکلف است.

حاج سید ابراهیم - در این دویمش که میگوید ثانیاً برای ثبت املاک موقوفه این اگر مراد ثبت اسناد اسامی املاک موقوفه است عرضی ندارم و اگر مقصود ثبت اسناد داله بوقفیت است که آن را در قانون اوقاف نوشتیم و تصویب صورت صحیح را بمعهده اداره اوقاف گذاردیم پس باید نوشته شود که پس از تصویب اداره اوقاف

آقا شیخ ابراهیم - این برای ثبت اسناد نیست این برای اینستکه بکصورتی داشته باشد از موقوفات و باید معلوم شود این حوزه کجا موقوفه دارد تا کسی نفروشد و دخل و تصرف نکند.

رئیس - يك لفظ اسامی اضافه میشود و خوانده میشود (مجدداً قرائت شد).

رئیس - رای میگیریم آقایانیکه با این ماده بترتیبی که خوانده شد موافقت قیام نمایند (با کثرت ۶۲ رای از ۷۱ نفر تصویب شد) و چون آخر فصل دوم است اینجا ختم میکنیم باقی شور را میگذاریم برای جلسه آتی به دستور جلسه آتی و دو جلسه بعد را از حالا معین میکنیم که آقایان وقت مطالعه را داشته باشند دستور روز ۵ شنبه شور دوم در قانون اساسی معارف شور دوم در قانون ثبت اسناد - دستور روز ۶ شنبه قانون اداری وزارت فواید عامه قانون ثبت اسناد - در باب پروگرام وزرا هم بنده ننوشتیم - بجهت اینکه نمیدانم روز پنجشنبه خواهند آمد یا روز شنبه اگر روز پنجشنبه آمدند قبل از شور در قانون اساسی معارف جزء دستور میگذاریم و اگر روز شنبه آمدند که قبل از قانون ثبت اسناد در دستور خواهد بود.

حاج شیخ اسدالله - در باب اعتبارنامه معادل الدوله نماینده قایمات و سیستان راپورت او هم طبع و توزیع شده تقاضا میکنم که اینرا هم در دستور جلسه پنجشنبه بگذارید که زیاد از پنجمه اعتبارنامه يك نماینده بمجلس نماند.

رئیس - اگر بخواهید که این مسئله جزء دستور شود خواهش میکنم در هیئت رئیسه يك ملاقاتی بفرمائید مذاکره میکنیم تکلیف او را معین میکنیم و این لایحه که اینجا خوانده میشود بنده مجبورم که آن شخص که میگوید من مخالفم در هر ماده اول اسم او را ببرم و حال آنکه این صحیح نیست عرض میکنم وقتی که آقایان بنویسند موافقت یا مخالف ماده را هم معین کنند بترتیبی که نوشته اند تا اینکه بنده تکلیف خودم را بدانم.

آقا میرزا احمد - اگر بعضی مطالب در مجلس مطرح شود و مخالف باشد آن وقت تکلیف چیست؟

رئیس - بنده عرض نکردم حق اجازه گرفتن فقط در خارج دارند بنده عرض کردم موافق نظامنامه هم در خارج حق دارند هم در داخل ولی اشخاصی که در خارج اجازه گرفته اند نسبت بداخل مقدم هستند.

حاج آقا - چون فرمودید که موافق و مخالف باید معلوم شود بدیهی است بموجب نظامنامه مخالف و موافق باید معلوم شود بیکوقت مخالفی مخالف راپورت نیست وای يك نماینده در ضمن صحبت يك بیانی کردند که آن مخالف نطق يك نماینده ایست که نطق کرده است و بدیهی است در ضمن شور در قوانین روزنامه رسمی نطق و کلا را که مینویسد يك سندیتی دارد که در خارج توضیح قوانینی است امروز مثل همین قانون تریاک که گذشت بکنفر نماینده بیان کردند بعد از دو سال آنالباتی که افزوده میشود لابد راجع بآن تریاکبهایی است که مالیات از آنها گرفته شده است و بنده با اینکه با اصل لایحه موافق بودم و مجلس هم همه موافق بودند ولی بدیهی است و طبیعی بود و در کمیسیون و در مجلس که آنوقت رای دادند راجع باین مطلب بود که در سال سیم (زنک زده شد)

رئیس - سرکار می خواستید آن نطقی را که آنوقت می خواستید بکنید حالا در این ضمن بکنید جواب شما عرض کردم آنوقت و اشخاصی که در خارج

قبل از وقت اجازه خواسته اند مقدم هستند و یکی هم در نظامنامه چیزی نوشته نشده است نوشته است اشخاصی که موافق یا مخالف هستند باید این ترتیب حرف بزنند حالا اگر توضیح دارد آنرا هم نظامنامه معین کرده است گفته است اگر یکی از نمایندگان محترم نسبتی داده شود حق دارد که در موقع آن توضیحی بدهد اینهم ربطی بآن مسئله ندارد.

سلیمان میرزا - نمی دانم که کثرت کمپانی خالصه جات که داده شده است و در آن شرط شده است که باید بمضای مجلس برسد و وقتی که مجلس آنرا امضا کرد کمپانی است و این کمپانی خالصه جات را چند مرتبه در کمیسیون داخله و یکی دو دفعه هم که در مجلس مطرح شد بجائی نرسید چون باعث شکایت يك جماعتی بدبخت از رعایا شده است و همه در زحمت و در گرفتاری ارزاق هستند با اینکه غیر رسمی هستند این کمپانی خالصه و گوشت باعث تعدی بمردم شده اند بنده تقاضا می کنم که اگر ممکن باشد و آقایان تصویب بفرمایند یادم هست که در مجلس هم آمده آنرا جزء دستور قرار بدهند تا ترتیبی در آن داده شود که جمعی رعایای بیچاره آسوده شوند.

حاج سید ابراهیم - بلی در آن مسئله که فرمودید در اجازه خواستن بنده بودم و در چند ماده مخالف بودم ولی اسم و عدد او را ننوشتم نظر نبود البته بعد از این مراعات می شود در دستور هم می خواستم عرض کنم که بعضی از قوانین هست که نصفه شور اول است و خیلی اهمیت دارد مثل قانون سوارگیری از ایلات با وجود آن اهمیتی که همه آقایان تصدیق کرده بودند مطرح شد و حالا ابداً جزء مذاکرات نیست تقاضا می کنم که جزء دستور شود که شور اولش بگذرد گمانم اینست که هر چه زودتر بگذرد بهتر است.

محمد هاشم میرزا - بنده تقریباً اوایل مجلس اجازه کتبی خواسته بودم.

رئیس - به بنده نرسیده است بفرمائید.

محمد هاشم میرزا - عرض می کنم بواسطه اینکه یکی از وکلا فوت شده و چهار نفر وزیر شده اند و از عده نمایندگان کم شده اسباب معطلی بواسطه کافی شدن عده می شود مثل امروز که آقای رئیس که سه ساعت و نیم بغروب حاضر شدند نیم ساعت مجلس معطل شد و منتظر بودند بجهت کمی و کلا بمقیده بنده تعیین و عوض ۶ نفر و کلا در جلسه دیگر جزء دستور شود که در این هفته انجام این مطلب اقل باشد که هم کسری و کلا تکمیل شود و هم دو ساعت وقت مجلس بهدر نرود و دیگر در خصوص کمیسیون انتخابات است بعد از این که سه ماه است انتخاب شده اند اعضاء آن و سه نفر هم استعفا داده اند و عاقبت وقت می گذرد و هیچ کاری صورت داده نشده است و مردم هم منتظرند و وقتی هم باقی نمانده است چیزی بآخر دوره نمانده است و خیلی از مواد این نظامنامه انتخابات محل نظر بوده و پیشنهاد کرده بودند اینها باید مطرح مذاکره بشود و چندین قانون از مجلس گذشته است و هیچ اهمیتی نداشته است اگر همین

طور د بگذرد اسباب تعطیل وقت بشود و با آخر نخواهد رسید و باز مجدداً محتاج شویم خوب است عوضه نفر را بفرمائید مین بکنند تا اینکه آن کمیسیون بتواند کار خود را انجام داده راپورت بدهد .

رئیس - ۳ فقره تقاضا شده است راجع بدستور ولی چون عده کافی نیست برای رأی گرفتن نمی توانیم داخل در مذاکره شویم و آن دستور را که بنده عرض کردم عده آنوقت کافی بود قبول کردند و بمدلول ماده نظامنامه ممکن است که مجلس هر وقت بخواهد دستورش را تغییر بدهد می دهد همان آقایانیکه تقاضا کرده اند می توانند تقاضای خودشان را تکرار بکنند تا رأی گرفته شود جزء دستور شود

[مجلس مقارن مغرب ختم گردید]

جلسه ۲۲۴

صورت مشروح روز پنجشنبه

۱۴ ربیع الاولی ۱۳۲۹

مجلس سه ساعت و ۲۰ دقیقه قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل شد .

صورت جلسه روز سه شنبه را آقای معاضد الملک قرائت نمود .

(غائبین جلسه قبل)

آقای حسنعلی خان بی اجازه .
حاج وکیل الرعایا . صدرالعلماء . بهجت با اجازه .

آقا شیخ محمد حسین . معتمدالتجار . آقا سیدجلیل . آقامیرزا محمد صادق طباطبائی . آقا سید حسین اردبیلی . حاج محمد کریم خان - مرتضی قلی خان بختیاری . آقا عبدالحسین . نیر السلطان سردار احمد - آتامیرزا رضاناظمی . آقامیرزا رضای مستوفی در موقع مقرر حاضر نشده اند آقا سید محمد باقر ادیب مریض بودند

رئیس - ملاحظاتی هست ؟ (اظهاری نشد)

رئیس - قبل از اینکه بعضی از عرایض بعرض نمایند کان محترم برسد در باب صورت مجلس بنده خودم يك عرضی دارم که لازم است محض اطلاع عرض بکنم در صورت مجلس نوشته می شود که ماده ۳۵ یا ۳۷ راپورت کمیسیون تصویب شد ولیکن این ترتیب صحیح نیست ماده ۳۵ کمیسیون یا ۳۵ پیشنهاد وزیر وقتی سندیت پیدا می کند که در جزو خود صورت مجلس نوشته شده باشد ولی از طرف دیگر قرائتش در مجلس اسباب انلاف وقت است این طور قرار داده ایم که تمام موادی که از مجلس می گذرد بطور ضمیمه میشود بصورت مجلس منضم شود علاوه بر این در موقعی که رای علنی باوراق میگیریم اسامی موافقین و مخالفین هم نوشته خواهد شد ولی البته خواننده نخواهد شد همین طور ضمیمه میشود بصورت مجلس تا اینکه در وقتی که لازم باشد به آن رجوع شود ولی بعد از آنکه روزنامه رسمی دائر شد موافق نظامنامه داخلی در روزنامه رسمی البته نوشته شود قبل از این که داخل

دستور شویم تلگرافی از انجمن ایالتی آذربایجان رسیده قرائت میشود .

(تلگراف مذکور بمضمون ذیل قرائت شد)
مقام منیع دارالشورای ملی شیدالله ارکانه کمیته به پیشگاه والا حضرت اقدس نایب السلطنه دامت شوکت - خطابه جان بخش والا حضرت یگانه دانشور ایران توسط تلگرافخانه مبارکه زیارت شد چون مصداق ان من الی بیان لسحراً بود بر قلوب افسرده عامه ملت حیات تازه بخشید چنانچه امید ایرانیان خصوص آذربایجانیان در ورود والا حضرت نیابت سلطنت روشنائی افق سیاسی ایران و نجات ایرانیان بود ورود طهران اثرات خود را بخشید مجلس شورای ملی که کمیته آمال است مثل پارلمانهای دنیا تحصیل اکثریت ثابته نموده و آزادی کفتر را دارا و فرق مخدله سیاسیة مجلس صورت نوعیه یافته از ترتیب سابق و تعطیلات متمادیه محفوظ گشته بطوری که ملاحظه مذاکرات مجلس مقدس بخوبی نشان می دهد خطابه مقدسه که اساس اجرای قانون اساسی و دستور حفظ استقلال ایران ربقاء اسلام است قلوب عموم طبقات ملت را مرحم جراحتهای کونا کون انقلاب چند ساله گردیده قلوب نزدیک بیاس را آیه لا تقنطوا خوانده - کویا ملت آذربایجان و تمام اثر مقدسه مشروطیت را نایل گشته با دمال امیدواری وجدیت از مقام منیع مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه خواستارند که والا حضرت نایب - السلطنه محل اطمینان عامه ایرانیان از حیث امانت و دیانت و علم و مشروطه خواهی است و مسلماً طیب حادق ایران هستند و امراض راهم تشخیص داده از نمایندگان محترم تشکر داریم که در انتخاب آن ذات معظم ملاحظه آن نکات راعم رعایت افکار عموم ملت فرمودند امید که با تعلیمات لازم و رراء و کلاء را راهنمایی فرموده و در هر موقع اشکالات و معایب مملکت را خاطر نشان و کالی محترم فرموده و بانتشار ورقه مخصوص در موقع مشکل ملت را بر مصالح خود واقف فرمایند و نمایندگان محترم اکثریت ثابته مجلس را چنانکه عقیده عموم ملت است معتنا به قرار داده اگر حزبی بدان اکثریت تجاوز کنند جدأ ممانعت نمایند و با کمال فعالیت با راهنمایی والا حضرت نیابت سلطنت نواقص قوانین را تتمیم و مجلس سنا را که جناح ثانی در عروج بمعارض سمات و نیکبختی است هر چه زودتر تشکیل نموده رفع بسیاری از محاورات نمایند و با جدیت تمام اشرار و مفسدین را از هر طبقه باشد سیاست سخت و قاعده تروریسم را جدأ دفع فرموده و عموم ملت را با کمال شوق و شغف حاضر اطاعت احکام دولت مشروطه متبوعه خود دانسته و در اجرای اوامر نیابت سلطنت با جان و مال منتظر ایما بمانند و برای مذاقه انتخاب چنانکه اشاره فرموده اند ملت همه روزه مشغول مذاکرات و ترتیبات خواهند بود و این نکته را نگفته نمی گذاریم که مقصود اهالی آذربایجان و قاطبه ایران از این مذاکره ها و جان بازی ها که تحصیل مشروطیت و سعادت ملت است این ملت که دولت مستقله ایران را در عنوان مشروطه نگاهداری نموده و نگذارند با استقلالش ذره ای اسبب برسد تا در سایه آن حقوق بشریه

تمام ایرانیان محفوظ مانده و شرایع مقدسه اسلام ترویج و منکرات و مناهای اسلامیة متروک و مهجور گردد و اهالی آذربایجان با کمال عجز و الحاح فرق سیاسی مجلس مقدس و عموم علمای اعلام و سران و سرکردگان و روسای بلاد و عشایر و ایلات و تمام طبقات اهالی ایران را بحقوق اسلامیت و نام ایرانیت و تمام مقدسات قسم داده و خواهانند که از صمیم قلب مطویات خطابه مقدسه را پیروی نموده در حفظ استقلال ایران و ترویج شرایع اسلام بکوشند زیرا برای هر جاهل و عوام چه رسد به دانایان پر واضح است که این خطابه سفینه نجات ایران است من رکبها نجی و من تخلف عنها غرق و از خداوند عز اسمه خواهانند که آن یگانه امید را موفق بادای وظایف مقدسه نیابت سلطنت مشروطه و حفظ بیضه اسلام و استقلال ایران و ترویج مذهب اثنا عشری و نگهداری حقوق عامه ملت و امنیت و آسایش افراد رعیت بدارد و این مروضات نتیجه حیات عمومی است که بعد از طبع و انتشار خطابه مبارکه مجلس عالی در مسجد جامع با حضور علماء و اعیان و تجار و مجاهدین و اصناف دانجمن ایالتی و اهالی نظام و ایالت جلیله قرائت شده از همانجا بعرض میرسانند - التماس آخری که در این موقع از طرف عموم ملت درخواست میشود تدارک وسائل وفا بمهد نظامی روسی است بمهدی که اول از طرف جنرال قونسلوگری آن دولت بهیه شده است که بواسطه طول مدت اقامت آنها اثر افسردگی فوق الطافه از عموم طبقات ظاهر است امید است سروری که مقتضی ایام نوروری است بحرکت عاجل ایشان از آذربایجان بحسن توجه اولیای امور تکمیل شرد سنه ۱۳۲۵ انجمن ایالتی رئیس - مذاکرات در این باب نخواهد شد قبل از آنی که داخل دستور شویم راپورتی از کمیسیون عرایض رسیده است خوانده میشود و بدون مذاکره رای میگیریم .

(بعبارت ذیل خوانده شد)

راپورت کمیسیون عرایض - چهارده ربیع -

الاولی ۱۳۲۹

عریضه آقای حسن علی خان نماینده محترم در خصوص کسالت مزاج خودشان و استدهای سه ماهه اجازه مرخصی جهت عزیمت به (ویانه) برای اصلاح حال قرائت بعد از مذاکره تصویب شد مجدداً توضیحاتی از بابت ایشان داده شد که کمیسیون مرخصی دو ماهه ایشان را با اکثریت تصویب نموده بسته برای مجلس مقدس است

رئیس - آقایانی که بار راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی موافق هستند یعنی دو ماه مرخصی را برای آقای حسنعلی خان تصویب می فرمایند قیام نمایند .

[اغلب قیام نمودند]

رئیس - با اکثریت ۴۹ رأی از [۶۸] نفر تصویب شد .

دستور جلسه امروز اولاً همان قانون اساسی وزارت معارف - و دویم قانون ثبت اسناد خواهد بود آن روز عرض کردم که چون وزراء اطلاع